

мами «Праць Театрознавчої комісії» в рамках журналу «Записки Наукового товариства імені Шевченка в Україні» (1999, 2003, 2007 і 2011 рр.), над десятима випусками «Наукового вісника Київського національного університету театру, кіно і телебачення імені І. К. Карпенка-Карого» (2007–2011 рр.). Як справжній господар, Р. Пилипчук знає: найкраще дерево нічогосінько не варте у занедбаному саду. Тому й дбає — не тільки про власні тексти, а й про школу. Бо школи відрізняються між собою не лише за методами пізнання і набором технічних прийомів, передусім — за принципами етики. І відповіддю на найголовніше запитання: «Навіщо?».

*Олександр КЛЕКОВКІН
заслужений діяч мистецтв України,
доктор мистецтвознавства, професор*

ІГОР ШПАРА

До 75-річчя від дня народження

Шпара Ігор Петрович — український архітектор і громадський діяч. Народний архітектор України, дійсний член (академік) Національної академії мистецтв України, іноземний член Російської академії архітектури і будівельних наук, професор Національної академії образотворчого мистецтва і архітектури, двічі лауреат Державної премії України в галузі архітектури.

Ігор Шпара народився 30 травня 1936 року в Харкові. У 1960 році закінчив Київський державний художній інститут, де навчався у академіка В. Г. Заболотного та професора Н. Б. Чмутіної. З 1960 по 1990 рік працював архітектором проектного інституту «Київпроект». З 1993 року — керівник ПП «Архітектурна майстерня «І. Шпара».

У 1972 році почав викладати на архітектурному факультеті Київського державного художнього інституту (нині Національна академія образотворчого мистецтва і архітектури). З 1993 — професор, з 1998 — керівник навчально-творчої майстерні архітектурного проектування.

З 1990 року по 2011 рік Ігор Петрович обіймав посаду президента Національної спілки архітекторів України. З травня 2002 року очолює Комітет із Державної премії України в галузі архітектури. Є членом архітектурно-містобудівельної ради Держбуду України, членом містобудівної ради Головкивархітектури.

Ігор Петрович Шпара є автором близько восьмидесяти житлових та громадських будівель, проектів забудови історичних зон Києва. Два його проекти — комплекс будівель Інституту міжнародних відносин та будівля головного офісу «Укрексімбанку» — відзначені Державними преміями України в галузі архітектури. Найбільш вагомими архітектурними роботами майстра вважаються: реконструкція площі Дзержинського; реконструкція кварталів Подолу в районі вулиць Олегівської та Введенської; житловий комплекс між вулицями Горького та Казимира Малевича; комплекс Гідропарку; забудова житлового масиву Микільська Борщагівка: забудова житлового масиву Лівобережний; забудова житлового масиву Харківське шосе (зараз — Харківський масив); комплекс Вищої партійної школи (зараз — Інститут міжнародних відносин) по вул. Мельникова, 36/1; будинок гуртожитку Вищої партійної школи (зараз — Інститут міжнародних відносин) по вул. Герцена, 17/27; будівля «Укрексімбанку» по вул. Горького, 127–129; житловий комплекс Ради Міністрів УРСР по вул. Суворова, 5; Церква Різдва Пресвятої Богородиці на проспекті Глушкова, 11; Венеційський міст.

Ігор Шпара дуже любить свою професію, він — професіонал вищого рангу. Протягом свого творчого, адміністративного і педагогічного життя бореться з непрофесійністю в архітектурі, зокрема не тільки непродуманою забудовою центральної частини міста Києва, а й особливими вимогами щодо реконструкції старих та забудови нових мікрорайонів столиці.

Пригадується одне з численних інтерв'ю зодчого, коли на запитання журналіста газети «День» — «Який слід залишить прийдешнім поколінням те, що зараз відбувається в архітектурі?» — Ігор Петрович відповів: «На превеликий жаль, архітектура та містобудування в Україні переживають не кращі часи. В умовах затижної економічної кризи замовниками затребувані в основному проекти комерційного характеру. Це — банки, офіси, магазини, реконструкції будівель і пристосування їх під нові, часто абсолютно не властиві їм функції. А це тільки одна з причин недосконалості й непродуманості питань краси й образності архітектури». Далі професор Шпара назвав низку проблем, вирішення яких потребує сьогодні негайного вирішення: відсутність професійної законодавчої бази, належного державного фінансування, рівень технічної й технологічної бази, виготовлення власних будівельних конструкцій і матеріалів, збереження особливо цінних, знакових об'єктів історичного середовища та інші. Лише тоді можна говорити про позитивну динаміку розвитку архітектури. Важко з цим не погодитись.

Сьогодні Ігор Петрович Шпара сповнений творчої енергії, самовіддано працює, реалізуючи новітні проєктні ідеї, проводячи величезну громадську роботу, виховуючи нові покоління майбутніх здодчих.

У день Вашого ювілею, шановний Ігоре Петровичу, колектив НАМ України бажає Вам міцного здоров'я, творчого натхнення і довголіття, талановитих і вдячних учнів.

Микола ЯКОВЛЄВ

головний вчений секретар НАМ України, академік

РОМАН БАЛАЯН **До 70-річчя від дня народження**

Вже у 16 років Роман Балаян надумав, що він стане артистом, хоча для юнака з села Неркін-Оратаг Нагорно-Карабахської автономної області така життєва програма виглядала утопічною мрією або ж справжнісінькою авантюрою. Втім, за півстоліття Роману Балаянову вдалося не тільки сповна реалізувати свій дитячий задум, а й перевершити найсмівлівіші сподівання. Тепер він не просто артист, а народний артист України, академік Національної академії мистецтв України, кінорежисер зі світовим ім'ям.

А розпочинався непростий шлях до поставленої мети з роботи в театрі, де юнак прослужив півтора роки, після чого вступив до Єреванського театрального інституту, де провчився два роки. Як любити згадувати у своїх інтерв'ю Роман Гургенович, уже працюючи театральним актором, він збагнув, що єдина роль, яка йому подобається, це — роль режисера, який ніби нічого не робить, а його всі слухають. Саме режисер є повноправним розпорядником створеного ним світу. Переконавшись у перевагах режисерської професії, Роман Балаян вніс відповідні корективи у свої життєві плани, щоправда, згодом і з цієї омріяної стежини він зверне — у бік продюсерства.

Як відомо, мрії збуваються, якщо докласти зусиль. 1964 року молодий актор почав зніматися у масовках, де й познайомився з Тимофієм Левчуком, перевівся до його майстерні у Київському державному інституті театрального мистецтва ім. І.К. Карпенка-Карого одразу на III курс, а 1969 року закінчив цей навчальний заклад за спеціальністю «Кінорежисура». У 1970 почав працювати на кіностудії імені О.Довженка. Тут ним було зафільмовано перші стрічки. Та й донині знаменитий уже режисер завдячує студії за отриману можливість духовного спілкування з такими визначними майстрами кінематографа, як С.Параджанов, І.Миколайчук, К.Єршов, зв'язок з якими відчуває й досі.

Кажуть, талановита людина — обдарована в усюму. Дійсно, Роман Балаян наділений багатьма цінними для режисера якостями — має гарний смак і почуття міри, вміє знаходити близьких по духу людей і робити їх своїми одностудійцями. А ще він — неперевершений оповідач, дотепний та іронічний. Навіть прості історії у його авторському виконанні набувають вишуканості та драматургічної довершеності.

Роман Балаян дозволяє собі розкіш завжди залишатися собою. На питання про хобі незмінно називає «нічого неробство», хоча явно кокетує, адже у творчому доробку має переконливий список фільмів, встигає викладати на заснованих ним Вищих режисерських курсах в Єревані, давати численні інтерв'ю, вести майстер-класи, за визначенням самого майстра, ставлячи голови слухачів «набекрень». Хоча і стверджує, що стежа викладача йому нецікава, два роки викладав на Вищих курсах режисерів і сценаристів у Москві, мріє створити аналогічний навчальний заклад в Україні. Мріє, бо цінує талановиті сценарії. Цілком можливо, що саме внаслідок дефіциту цікавого драматургічного матеріалу часто надавав перевагу екранізаціям. Чехов, Тургенев, Лесков... Хоча у цих екранізаціях герої були насамперед балаянівські.

На початку 1980-х фільм Романа Балаяна «Польоти уві сні та наяву» спричинив справжній бум, насамперед в середовищі інтелігенції, що видається доволі симптоматичним. Адже в картині начебто нічого особливого й не відбувається: фільм про три дні з життя людини, яка відзначає своє 40-річчя. Ось він: «плік життя» — шлях, «пройдений до половини», а ландшафт навколо скидається на той самий «темний ліс», що згадує славетний Данте. Символічно втілює поширений буттєвий конфлікт під назвою «криза середнього віку», герой стрічки Сергій Макаров став узагальненим образом «зайвої людини свого часу». Картину звично визначають як «портрет цілого покоління», колективною сповіддю заручників стагнації. Вона свого часу перетворилась на культурний твір, а Роман Балаян одним з перших в кінематографі України здобув статус екзистенційально налаштованого режисера, який замість виробничих конфліктів цікавиться глибинними, внутрішніми конфліктами сучасника.

Проте за офіційними таблоїдами, так би мовити, «за ранжиром» режисер вважався насамперед успішним інтерпретатором літературної класики на екрані: «Каштанка», «Відлюдько», «Леді Макбет Мценського по-